

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca: SSA Urszula Iwanowska (spr.)

Sędziowie SA: Jolanta Hawryszko

Romana Mrotek

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2019 r., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy ze skargi W. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

o wznowienie postępowania

na skutek zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 września 2018 r., sygn. akt IVI U 554/18,

postanawia: oddalić zażalenie.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 lipca 2014 r. (sygn. akt IV U 654/14) Sąd Okręgowy w Koszalinie w pkt 1 na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. odrzucił odwołanie W. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 3 grudnia 2009 r. - z uwagi na powagę rzeczy osądzonej - res iudicata. W pkt 2 zasądził od ubezpieczonego na rzecz ZUS kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W. W. zaskarżył powyższe orzeczenie zażaleniem, a Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 26 stycznia 2015 r. (sygn. akt III AUz 128/14) oddalił to zażalenie. Od tego postanowienia ubezpieczony wniósł także zażalenie, które Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 3 marca 2015 r. odrzucił jako niedopuszczalne.

Postanowieniem z dnia 15 lipca 2015 r. nadano klauzulę wykonalności postanowieniu Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 23 lipca 2014 r.

W. W. (za pośrednictwem ZUS) wniósł do Sądu skargę o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt IV U 654/14 zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 23 lipca 2014 r. Według ubezpieczonego podstawą prawną do wznowienia postępowania w niniejszej sprawie jest nieważność postępowania prowadzonego w 2014 r. przed Sądem Okręgowym w Koszalinie z uwagi na podnoszony przez ubezpieczonego brak umocowania pełnomocnika procesowego ZUS do reprezentowania interesów organu rentowego w niniejszej sprawie.

Organ rentowy w odpowiedzi na wniesioną skargę wniósł o jej odrzucenie, na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., z uwagi na jej niedopuszczalność, bowiem postępowanie w niniejszej sprawie nie zostało zakończone prawomocnym wyrokiem, lecz prawomocnym postanowieniem.

Postanowieniem z dnia 7 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę W. W. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt IV U 654/14

zakończony prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 23 lipca 2014 r., wydanym w przedmiocie odrzucenia odwołania ubezpieczonego od decyzji ZUS z dnia 3 grudnia 2009 r., jako niedopuszczalną.

Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z art. 399 § 1 i 2 k.p.c. w wypadkach przewidzianych w ustawie można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem. Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, przy tym, że taka możliwość odnosi się tylko do przypadków, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane zaskarżone orzeczenie (postanowienie).

Mając na uwadze powyższe sąd pierwszej instancji podkreślił, że skarga o wznowienie przysługuje tylko od prawomocnych orzeczeń co do istoty sprawy. Natomiast takim orzeczeniem nie było postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 23 lipca 2014 r., bowiem nie dotyczyło ono orzeczenia co do istoty sprawy, lecz odrzucenia odwołania ubezpieczonego z uwagi na powagę rzeczy osądzonej występującą w tej sprawie.

Dalej sąd pierwszej instancji wskazał, że skarga o wznowienie postępowania może być wniesiona w wypadku, gdy zakończono je prawomocnym postanowieniem, tj. orzeczeniem, które nie rozstrzyga w procesie co do istoty, tylko wtedy, gdy skarżący opiera skargę na twierdzeniu, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane na podstawie aktu normatywnego, co do którego Trybunał Konstytucyjny orzekł o jego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. W tym wypadku skargę o wznowienie można wnieść także od postanowienia o odrzuceniu odwołania (pozwu).

Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie ten wyjątek nie ma zastosowania. Przepis, który stanowił podstawę rozstrzygnięcia w sprawie ubezpieczonego (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.) nie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny jako niezgodny z Konstytucją RP.

Ponadto sąd pierwszej instancji zaakcentował, że według powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa, norma zawierająca wyjątek od zasady nie może być interpretowana w sposób rozszerzający ani też stosowana w drodze analogii do innych sytuacji niż wyraźnie w niej przewidziane. Zdaniem tego sądu z tych przyczyn nie jest więc możliwa taka wykładnia art. 399 § 1 i 2 k.p.c., która dopuszczałaby wznowienie postępowania w każdej sprawie, także zakończonej prawomocnym postanowieniem, wydanym na podstawie aktu normatywnego, w stosunku do którego Trybunał Konstytucyjny nie orzekł o jego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą.

Odnośnie argumentów podniesionych w skardze Sąd Okręgowy wyjaśnił przy tym, że w myśl przepisu art. 460 § 1 k.p.c. zdolność sądową i procesową w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma organ rentowy, a organem rentowym w myśl art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c. jest jednostka organizacyjna ZUS właściwa do wydawania decyzji w sprawach świadczeń. W sprawach wnioskodawcy właściwą jednostką do wydawania decyzji jest Oddział ZUS w K., to w przypadku złożenia ubezpieczonego odwołania od takiej decyzji do Sądu Okręgowego w Koszalinie, stroną w postępowaniu sądowym jest Oddział ZUS w K. mający zdolność sądową i procesową w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. W postępowaniu sądowym o sygnaturze akt IV U 654/14 Oddział ZUS w K. był reprezentowany przez pełnomocnika procesowego (radcę prawnego), będącego pracownikiem Oddziału, na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Dyrektora Oddziału ZUS, który z kolei posiada pełnomocnictwo udzielone mu przez Prezesa ZUS do reprezentowania ZUS w postępowaniu przed sądami powszechnymi i przed Sądem Najwyższym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych z prawem do udzielania dalszych pełnomocnictw pracownikom ZUS.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę, że żądanie ubezpieczonego dotyczące zwrócenia kwoty 471 zł wyegzekwowanej od niego, jest nietrafne. Wyegzekwowane od ubezpieczonego kwoty stanowiły realizację przez Komornika prawomocnych postanowień Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 23 lipca 2014 r. wydanych w sprawie IV U 654/14 i IV U 760/14. Brak jest podstaw prawnych do ich zwrotu. Z wyegzekwowanej od ubezpieczonego kwoty Oddział otrzymał kwotę 210 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (180 zł) oraz kwotę 30 zł tytułem kosztów zastępstwa

procesowego w postępowaniu egzekucyjnym. Pozostała wyegzekwowana kwota stanowiła koszty postępowania egzekucyjnego, które przypadają na rzecz Komornika Sądowego prowadzącego egzekucję w sprawie ubezpieczonego. Dlatego też żądanie wnioskodawcy dotyczące zwrotu wskazanej kwoty wyegzekwowanej od ubezpieczonego nie ma żadnego uzasadnienia prawnego i faktycznego oraz nie zasługuje na uwzględnienie.

Z powyższym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodził się W. W., który w złożonym zażaleniu powtórzył dotychczasową argumentację w kwestii zasadności wniesionej przez niego skargi.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Nie może ulegać wątpliwości fakt, iż podstawowym żądaniem sformułowanym przez ubezpieczonego we wniesionej skardze jest żądanie wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 23 lipca 2014 r. wydanym w sprawie IV U 654/14. Należy więc podkreślić, że żądanie to winno zostać ocenione z uwzględnieniem przepisów zawartych w dziale VI Kodeksu postępowania cywilnego (art. 399 - 416¹).

Wskazać zatem trzeba, że przed merytorycznym rozstrzygnięciem o zasadności skargi o wznowienie postępowania sąd w pierwszej kolejności sprawdza, czy spełnia ona wymogi formalne. Na tym etapie sąd bada, czy skarga została wniesiona w terminie wynikającym z przepisów art. 407 i art. 408 k.p.c., czy jest ona dopuszczalna (ze względu na zaskarżone orzeczenie) i czy oparto ją na ustawowej podstawie prawnej. Skarga, która warunków tych nie spełnia, nie może być przez sąd rozpoznana. Zgodnie bowiem z art. 410 § 1 k.p.c., sąd odrzuca skargę o wznowienie postępowania wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie.

Skarga o wznowienie postępowania jest instytucją wyjątkową w tym znaczeniu, że przysługuje wyłącznie od ściśle określonych orzeczeń i na ściśle określonej podstawie. Ratio legis takiego jej ukształtowania stanowi potrzeba zabezpieczenia stabilności prawomocnych merytorycznych orzeczeń, a poprzez to ładu prawnego przez nie stworzonego. Przy czym należy wyjaśnić, że prawo do sądu nie jest nieograniczone w aspekcie skargi o wznowienie postępowania, gdyż wartością w systemie prawa jest również porządek prawny wynikający z orzeczeń sądowych kończących postępowanie, a które nie mogą albo nie powinny być dowolnie wzruszane.

Zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c. w wypadkach przewidzianych we wspomnianym dziale VI Kodeksu postępowania cywilnego można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Przywołany przepis regulujący możliwość wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem, daje wyraz ogólnej zasadzie, że skarga o wznowienie przysługuje tylko od prawomocnych orzeczeń co do istoty sprawy, czyli co do wyroków, nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym, upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 353² k.p.c.) oraz postanowień co do istoty sprawy w trybie nieprocesowym (art. 524 § 1 k.p.c. (zob. m. in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZP 51/06, OSNC 2007/5/71 oraz postanowienia tego Sądu: z dnia 9 kwietnia 2015 r., II CZ 3/15, LEX nr 1677171; z dnia 26 stycznia 2018 r., II CZ 99/17, LEX nr 2455718; z dnia 19 marca 2012 r., II UO 1/12, LEX nr 1214586). Takie stanowisko zajmuje również doktryna (por. Mariusz P. Wójcik, Komentarz do art. 399 Kodeksu postępowania cywilnego, stan prawny: 19. 03. 2013 r.).

Podkreślenia zatem wymaga, że wydane w sprawie o sygn. akt IV U 654/14, którego wznowienia domaga się aktualnie ubezpieczony, prawomocne postanowienie z dnia 23 lipca 2014 r. nie jest orzeczeniem merytorycznym (co do istoty sprawy), lecz orzeczeniem ściśle formalnym. Postanowieniem tym Sąd Okręgowy w Koszalinie w pkt 1 na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. odrzucił odwołanie ubezpieczonego W. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 3 grudnia 2009 r. z uwagi na powagę rzeczy osądzonej - res iudicata, a w pkt 2 zasądził od ubezpieczonego na rzecz ZUS kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Okoliczność ta - jak trafnie uznał Sąd Okręgowy - stanowiła wystarczającą podstawę do odrzucenia skargi jako niedopuszczalnej (art. 410 § 1 k.p.c.).

Nie uszło przy tym uwadze Sądu Apelacyjnego, że stosownie do art. 399 § 2 k.p.c., wprowadzonego ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. nowelizującą Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2005 r., nr 13, poz. 98), postępowanie

może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem, jednakże wyłącznie na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. Wskazana regulacja oznacza, że instytucja wznowienia postępowania dotyczy co do zasady jedynie prawomocnych wyroków, natomiast postanowień tylko wówczas, gdy podstawę skargi stanowi art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Cytowany art. 399 § 2 k.p.c. zawiera zatem wyjątek od ogólnej zasady określającej zakres przedmiotowy skargi o wznowienie postępowania. Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, zgodnie z powszechnie przyjętymi zasadami wykładni przepisów prawa norma zawierająca wyjątek od zasady nie może być interpretowana w sposób rozszerzający, ani też stosowana w drodze analogii do innych sytuacji niż w niej przewidziane. Z tych przyczyn za niedopuszczalną należy uznać taką wykładnię art. 399 k.p.c., która dopuszczałaby możliwość wznowienia postępowania w każdej sprawie, także zakończonej prawomocnym postanowieniem, które zostało wydane na podstawie aktu normatywnego, w stosunku do którego Trybunał Konstytucyjny nie orzekł o jego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2007 r., I CO 8/07, LEX nr 457745; z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 5/11, LEX nr 966821; z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UZ 8/18, LEX nr 2497718).

Ocena treści owej skargi przez pryzmat treści art. 399 § 2 k.p.c. musi prowadzić do wniosku, że przepis ten nie może znaleźć zastosowania w rozpoznawanej sprawie. Nie budzi bowiem jakichkolwiek wątpliwości fakt, iż prawomocne postanowienie z dnia 23 lipca 2014 r. wydane w sprawie o sygn. akt IV U 654/14, którego wznowienia domaga się aktualnie ubezpieczony, nie zostało wydane na podstawie aktu normatywnego, którego niezgodność z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą stwierdził Trybunał Konstytucyjny. Podstawę prawną wymienionego orzeczenia stanowił bowiem przepis Kodeksu postępowania cywilnego tj. art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., którego zgodność z Konstytucją lub ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi nigdy nie była kwestionowana.

W przedstawionej sytuacji, ocena dopuszczalności skargi wniesionej przez ubezpieczonego musi zatem być dokonywana wyłącznie przez pryzmat art. 399 § 1 k.p.c., a ten przepis daje możliwość żądania wznowienia tylko takiego postępowania, które zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem co do istoty sprawy (w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych – wyrokiem). Postanowienie, którym odrzucono odwołanie, takim orzeczeniem nie jest. Postanowienie to nie może więc zostać zaskarżone skargą o wznowienie postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 listopada 2007 r., V CZ 102/07, LEX nr 623851 i z dnia 26 stycznia 2018 r., II CZ 99/17, LEX nr 2455718).

W tej sytuacji bezprzedmiotowe pozostają próby skarżącego wykazywania w zażaleniu, że istnieje podstawa do wznowienia postępowania w sprawie IV U 654/14 z uwagi na podnoszony przez ubezpieczonego brak umocowania pełnomocnika procesowego ZUS do reprezentowania interesów organu rentowego w tej sprawie. W tym miejscu jedynie na marginesie wskazać można, że wbrew zarzutom skarżącego analiza akt sprawy IV U 654/14 wskazuje, że organ rentowy był w tym postępowaniu reprezentowany właściwie. Jak wyjaśnił już sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, w postępowaniu sądowym o sygn. akt IV U 654/14 Oddział ZUS w K. był reprezentowany przez pełnomocnika procesowego (radcę prawnego), będącego pracownikiem Oddziału, na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Dyrektora Oddziału ZUS, który z kolei posiada pełnomocnictwo udzielone mu przez Prezesa ZUS do reprezentowania ZUS w postępowaniu przed sądami powszechnymi i przed Sądem Najwyższym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych z prawem do udzielania dalszych pełnomocnictw pracownikom ZUS.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c. zażalenie jako nieuzasadnione oddalił w całości.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek